

El quadern d'Aram: cent anys del genocidi armeni

Griselda Oliver i Alabau. Barcelona. 24.04.2015

Per Sant Jordi hi ha llibres per triar i remenar. També activitats per dar i beneir. I entre les que enguany ha organitzat l'IEC hi havia la lectura pública del **Quadern d'Aram**, de **Maria Àngels Anglada** al Pati de la Casa de la Convalescència. L'acte, que ha conduït **Mariàngela Vilallonga**, directora de la Càtedra de Patrimoni Literari Maria Àngels Anglada – Carles Fages de Climent de la Universitat de Girona, ha volgut commemorar les víctimes del genocidi armeni. Per això hi han participat també **Manuel Forcano** i **Maria Ohanessian**, d'origen armeni.

— Manuel Forcano, Mariàngela Vilallonga i Maria Ohanessian a l'IEC

El 24 d'abril de 1915 el govern dels Joves Turcs va ordenar l'execució de dos-cents intel·lectuals armenis a Istanbul. Si bé les primeres matances van tenir lloc durant els anys 1895 i 1896, el 24 d'abril d'aquell 1915 es va considerar la data simbòlica de l'inici del genocidi, del qual aquest divendres se celebra el centenari. "De dos milions i mig d'armenis, en van desaparèixer un milió i mig", és a dir, gairebé els dos terços de la població, que van ser

Griselda Oliver i Alabau

Cap de la secció Homo fabra

115 articles publicats

 @GriseldaOliver

Altres articles d'aquest autor

Catalufos i castellufos

Jugar en català pot ser divertit

El cas del català a la Franja

Una societat oberta i mobilitzada per defensar el català

La poesia obre finestres

+ Llegits

1 Cave canem

purgats i massacrats. Així va començar la gran diàspora armènia, ja que els que van poder sobreviure van fugir, primer a països limítrofs, i després es van anar escampant a diverses parts del món, com França, Rússia, Estats Units, Ucraïna, Geòrgia, entre altres.

El terror que van viure els armenis va ser maquinat i sistematitzat. El soldà va obligar els seus exèrcits a fer el que ell ordenava. “Si no, condemnaria els seus soldats a penes de mort”, explica Forcano. Homes executats i obligats a fer treballs forçats, dones obligades a convertir-se en esclaves, infants inoculats amb morfina o tifus, són algunes de les atrocitats que es van dur a terme als camps de concentració, que es trobaven l'un a l'Alep, l'altre, a l'eix del desert de Síria. De totes les persones que es van enviar a aquells camps, només un 10% va aconseguir sobreviure.

Actualment, però, tots aquests fets encara són negats o no acceptats del tot. Turquia és la primera a negar que hi hagués un genocidi, però hi ha altres països del món que també ho neguen, com, per exemple, Israel, pels lligams que uneixen els dos països. Tanmateix, sembla que s'estan fent algunes passes endavant, tot i que no gaire fermes. “Esperem que algun dia s'acabi acceptant”, sospira Forcano, que explica que aquest any Jordi Savall va viatjar fins a Istanbul on va fer un concert i unes xerrades per commemorar aquesta massacre.

— Pilar Anglada, germana de l'escriptora, llegint 'Quadern d'Aram'

Anglada, l'escriptora catalana que va relatar els dos grans genocidis

L'escriptora Maria Àngels Anglada (1930, Vic – 1999, Figueres), que va morir el 23 d'abril de 1999, va ser una filòloga i escriptora catalana que va conrear diversos gèneres literaris, entre ells, la narrativa. L'acte, doncs, que ha tingut lloc durant aquesta diada de Sant Jordi, no només ha volgut commemorar les víctimes de l'horror armeni, sinó també l'aniversari de mort de l'escriptora. “Anglada és l'única escriptora catalana que va decidir tractar aquest tema en la seva obra”, explica Vilallonga. De fet, és l'única escriptora que ha escrit sobre els dos grans genocidis de la humanitat: l'holocaust jueu i l'extermini armeni.

Anglada va deixar constància de totes aquestes atrocitats a la novel·la *Quadern d'Aram*, escrita l'any 1997 —dos anys abans que ella morís— i tres anys més tard que *El violí d'Auschwitz* (1994), de temàtica semblant. Si bé, com destaca Vilallonga, les dues obres tenen relació, el cert és que Anglada les va agrupar en dos volums separats: *El violí d'Auschwitz* es troba al “Trio de Mitilene”, el *Quadern d'Aram* està a “Mediterranis”.

“L'IEC és un lloc adequat per acollir un acte sobre Anglada, perquè va ser membre d'aquesta casa des del 1991”, aclareix Vilallonga, que, com l'escriptora, forma part també de la Secció Filològica de l'IEC, i ha estat vicepresidenta de la institució fins al 2013.

Des de fa 4 anys, excepte l'any passat, l'IEC va posar en marxa les lectures públiques durant la diada de Sant Jordi. “La primera que vam llegir va ser *La Plaça del Diamant* de Mercè Rodoreda, després *Lo Somni* de Bernat Metge, perquè coincidia amb la celebració del sisè

centenari de la seva mort, i aquest any hem llegit *Quadern d'Aram*, per fer un homenatge al genocidi armeni”, recorda Vilallonga.

Quadern d'Aram va ser escrit després que Anglada tornés del seu viatge a Rodes (Grècia) i té com a argument principal relatar la tragèdia armènia. “Des de Rodes es veu Turquia”, continua Vilallonga. L'obra, però, no la va tornar a escriure fins que va arribar a Catalunya. Narrativament, és una obra molt complexa, ja que les veus narratives es van intercalant al llarg dels capítols, excepte el primer, que és quan és la mateixa escriptora que parla i explica el seu viatge, la seva experiència a Rodes i la gènesi del text. Com m'explica Vilallonga, mentre sentim de fons recitar *Quadern d'Aram*, aquesta obra “tracta dels segons naixements de les persones”. I això es veu clarament a la novel·la quan un dels personatges diu: “De cop em va fer caure la pell de nen”. És més, és una obra que explica l'èxode armeni a través de la relació entre mare i fill.

Entre les persones que han participat en la lectura pública hi havia, a més de Mariàngela Vilallonga, la germana de l'escriptora, Pilar Anglada, Carme Fenoll, Miquel Canals, Maria Dolors Reig, Carles Duarte, Ferran Mascarell, Teresa Pous, Otilia Defis, Francesca Español, Montserrat Camps, M. Àngels Viladot, David Ordóñez, Núria Jolis, Manuel Castellet, Isabel Graña, Montserrat Tudela, Jenny Azarian, Maria Dolors Bonal, David Serrat, Yairen Jerez, Mariàngels Gallego, Joan Hugué i, per cloure, Maria Ohanessian.